

Ιόλη Ανδρεάδη

Τα Αναστενάρια:

Εθνογραφική Μαρτυρία και Θεατρική Πράξη

Σύντομη εισαγωγή στα Αναστενάρια

Τα Αναστενάρια της Βόρειας Ελλάδας πραγματοποιούνται στο Λαγκαδά, κοντά στη Θεσσαλονίκη, στην Αγία Ελένη και την Κερκίνη Σερρών, στη Μαυρολεύκη Δράμας και στη Μελίκη Ημαθίας από τις 20 ως τις 23 Μαΐου, γύρω από τη γιορτή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, κι ακόμη στη γιορτή του Αγίου Παντελεήμονα, στις 27 Ιουλίου και γύρω από τη γιορτή του Αγίου Αθανασίου, από τις 18 ως τις 21 Ιανουαρίου. Με το όνομα Νεστινάρστβο πραγματοποιούνται στα Βουλγαρικά χωριά Κωστί, Μπαλγκάρι, Γραμματίκοβο, Σιλβάροβο, Κοντόλοβο και Μπροντίλοβο.

Τόσο η Ελληνική όσο και η Βουλγαρική εκδοχή κατάγονται από το Κωστί και τα γύρω του χωριά. Αυτά βρίσκονται στην πρώην Ανατολική Θράκη, νυν νοτιοανατολική Βουλγαρία. Σήμερα το Κωστί αποτελεί κομμάτι του Δήμου του Τσάρεβο, στην επαρχία του Μπουργκάς. Βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Βελέκα, στα βουνά Στράντζα, κοντά στο λιμάνι του Μπουργκάς. Οι Έλληνες κάτοικοι της περιοχής μετακινήθηκαν στη Δυτική Θράκη μεταξύ του 1912 (Βαλκανικοί Πόλεμοι) και του 1923 (ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας). Τα Αναστενάρια ανήκουν σε μια ευρεία οικογένεια τελετουργιών που περιλαμβάνουν την πυροβολασία και λαμβάνουν χώρα στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία, τη Νότια Ασία, Το Μπαλί, τη Νότια Αφρική, την Ιαπωνία, την Πολυνησία και άλλα μέρη σε όλο τον κόσμο.

Σύντομη εισαγωγή στις πρακτικές των Αναστεναρίων

Λαγκαδάς, Μάιος 2009, Μάιος 2010 και Μάιος 2011

Το βράδυ της 20ής του Μαΐου, οι συμμετέχοντες συγκεντρώνονται και χορεύουν μέσα στο κονάκι (το σπίτι όπου πραγματοποιείται η τελετουργία) με συνοδεία ζωντανής μουσικής. Ο χορός επαναλαμβάνεται κάποιες φορές. Γίνονται διαλείμματα ανάμεσα στους χορούς. Το πρωί της 21ης Μαΐου, οι Αναστενάρηδες συγκεντρώνονται ξανά στο κονάκι. Έπειτα προχωρούν όλοι μαζί προς ένα άλλο σπίτι, από το οποίο παίρνουν το ζώο για τη θυσία – ένα αρνί.

Επιστρέφουν

στο κονάκι και θυσιάζουν το αρνί. Το απόγευμα, καθώς ετοιμάζεται η φωτιά έξω από το κονάκι από κάποιους από τους άντρες συμμετέχοντες, κάποιες από τις γυναίκες συμμετέχουσες αρχίζουν να ετοιμάζουν το δείπνο. Την ίδια μέρα, το

κρέας από ένα ταύρο που έχει σφαγιαστεί σε σφαγείο, μοιράζεται στους γείτονες, ενώ οι συμμετέχοντες κρατάνε ένα κομμάτι του. Μετά οι Αναστενάρηδες χορεύουν αρκετές φορές μέσα στο κονάκι, προετοιμαζόμενοι να πατήσουν στη φωτιά. Ξανά, υπάρχουν διαλείμματα ανάμεσα στους χορούς. Το βράδυ περπατούν στη φωτιά. Τη νύχτα, οι συμμετέχοντες και κάποιοι προσκεκλημένοι παρατηρητές τρώνε μαζί. Αφού φάνε πλένουν τα χέρια τους με αγιασμό. Στις 22 Μαΐου επαναλαμβάνονται οι πρακτικές της προηγούμενης μέρας. Ωστόσο, αυτή τη φορά, οι Αναστενάρηδες δεν προετοιμάζουν την πυρά και δεν πατάνε στη φωτιά. Στις 23 Μαΐου επαναλαμβάνονται οι πρακτικές της 21ης, περιλαμβανομένης και της προετοιμασίας της πυράς. Η πυροβασία πραγματοποιείται ξανά το βράδυ.